

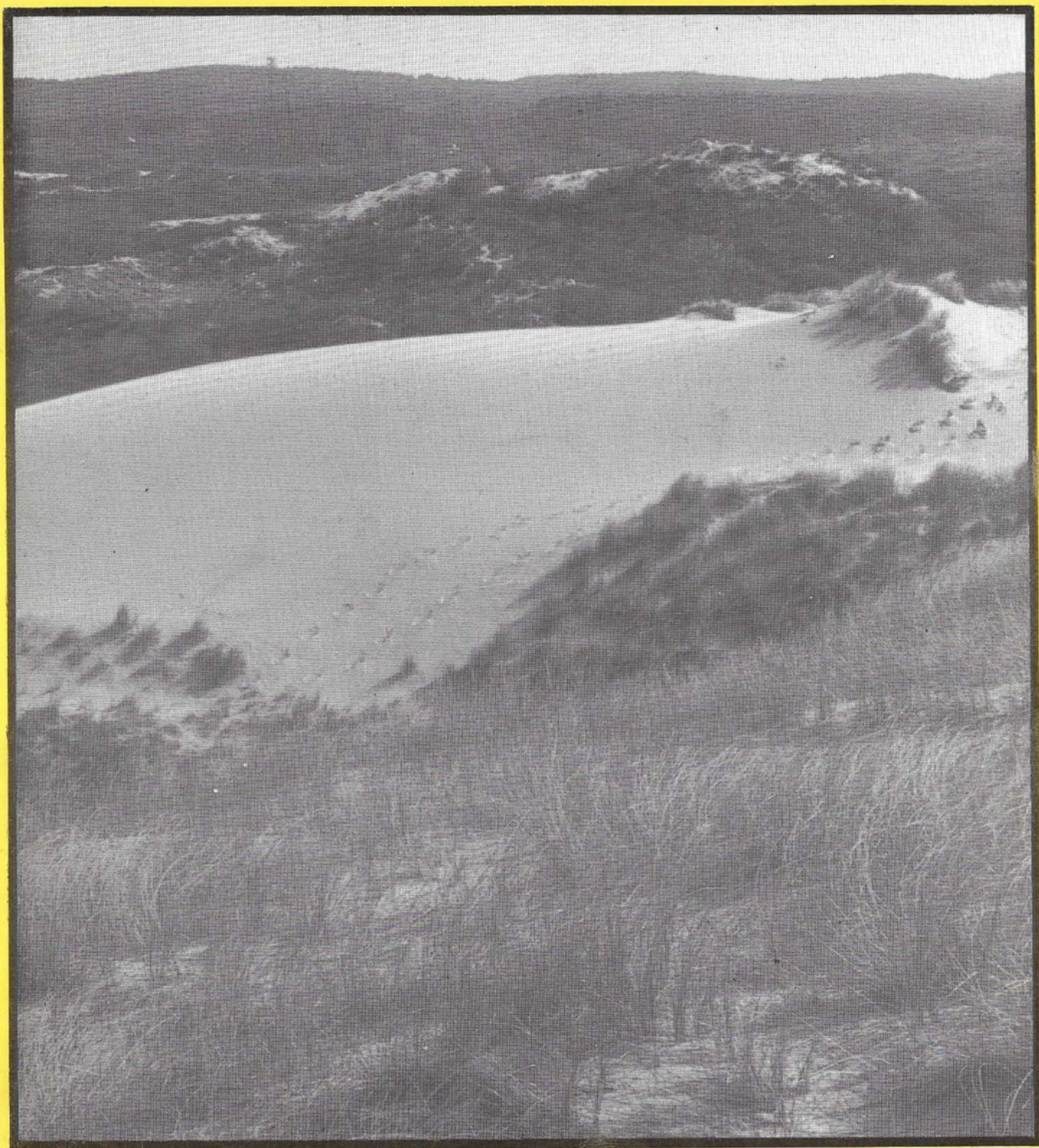
kwartaalblad stichting duinbehoud

duin

Al 26-6-'84

1984 nr.2

losse nummers f 3,50

- ★ **THEMA: SCHOUWEN**
- ★ **Bladluizen**
- ★ **Schotse duinen**
- ★ **Races Zandvoort**

Wellicht regeneratie Middelduinen op Goeree

Op de concept Rode Lijst van bedreigde planten van de Raad van Europa staan 12 soorten die nog in Nederland voorkomen. Een kwart van die soorten kan men aantreffen in de waterleidingduinen op Goeree. Maar ook daar worden deze soorten ernstig bedreigd. De dekking van de drinkwaterbehoefte op Goeree-Overflakkee is uiterst krap. Het lijkt erop dat uitbreiding van de waterwinningscapaciteit onvermijdelijk is. Ondanks deze sombere toestand ziet het er naar uit dat er oplossingen mogelijk zijn die zowel voor waterwinning als natuur gunstig zijn.

door JEROEN CLAUSMAN

Het is overduidelijk dat hier sprake is van een zeer belangrijk natuurgebied. De Rode Lijstsoorten spreken duidelijke taal. Eén daarvan is de Brede Duingentiaan, een soort die men misschien nog op drie andere plaatsen in Nederland kan vinden.

Bij het vegetatie-onderzoek van de provincie Z.-Holland is een waarderingsmaat ontwikkeld die het mogelijk maakt die het een en ander getalsmatig voorstelt. Deze maat is gebaseerd op de mate van bedreiging van de plantensoorten die in de vegetatie voorkomen. In tabel 1 zijn enkele vegetaties volgens die maat gerangschikt.

Tabel 1: Een waardering van enkele vegetaties in het onderzoek van de provincie Zuid-Holland.

vegetatie	natuurwaarde
gemiddeld agrarisch grasland	1
gemiddeld duingebied	200
gemiddeld blauwgrasland	500
gemiddelde vochtige duinvallei	2.500
mooiste vochtige duinvalleien	
in Berkheide en Meijndel	20.000
voedselarme vochtige duinvalleien in de duinen van Goeree	75.000

De belangrijkste vegetaties vindt men in de vochtige duinvalleien, die men in een groot deel van de Middelduinen en in het NW-deel van de Oostduinen kan aantreffen (zie fig. 2).

DEKKING DRINKWATERBEHOEFTE UITERST KRAP

Volgens de Watermaatschappij Zuid-West-Nederland (WMZ) is er nauwelijks nog sprake van enige reserve in de waterproductie. Het voornaamste knelpunt vormt het gebruik op piekdagen. De max. dagpiek in 1983 was 12.400 m³, tegen een max. productiecapaciteit van 12.500 m³/dag. Er is bovendien

Tabel 2: De toename van het drinkwaterverbruik op Goeree-Overflakkee.

jaar	maximaal dagverbruik	jaarverbruik X miljoen m ³
1978	8.940	2,24
1979	8.730	2,24
1980	9.470	2,37
1981	9.320	2,47
1982	10.560	2,58
1983	12.398	2,78

sprake van een stijging in het piekdagverbruik (zie tabel 2).

Gezien deze cijfers is het niet verwonderlijk dat de WMZ het noodzakelijk achtte om nog voor de zomer van 1984 de productiecapaciteit uit te breiden. Ze heeft daartoe een vergunning aangevraagd voor het graven van een kanaal in het noordelijk gedeelte van de Oostduinen (alternatief 1 in fig. 1). De WMZ stelde verder dat als de vergunning geweigerd zou worden zij zich genoodzaakt zou zien een drain in de Middelduinen aan te leggen (alternatief 2). Voor een dergelijke drain is namelijk geen vergunning vereist. Vooral een drain in de Middelduinen zou een enorme natuurschade betekenen, omdat vrijwel alle vochtige duinvalleitjes zouden verdrogen, maar ook bij de uitvoering van alternatief 1 zouden belangrijke vochtige duinvegetaties verloren gaan.

MINI-IODZH

Naast deze vergunningaanvraag is er nog een aantal andere zaken met betrekking tot de waterwinning op Goeree dat de aandacht vraagt van het provinciaal bestuur van Zuid-Holland:

- zo heeft minister Winsemius de provincie in een brief extra geattendeerd op de natuurwaarden op Goeree.
- er zijn statenvragen gesteld.
- buiten de duinen staat de grondwaterwinning in de Kleistee op gespannen voet met de agrarische belangen.
- er speelt een meningsverschil tussen de WMZ en "Natuurmonumenten" over het beheer van de Middelduinen waarin de provincie heeft aangeboden te bemiddelen.
- tenslotte is er ook een belangrijke relatie tussen waterwinning en recreatie in het gebied.

Dit alles heeft de provincie doen besluiten een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheden om de drinkwatervoorziening van Goeree-Overflakkee in de toekomst op een voor alle belangen zo bevredigend mogelijke wijze te regelen. Hierbij wordt onder andere ook gekeken naar de mogelijkhe-

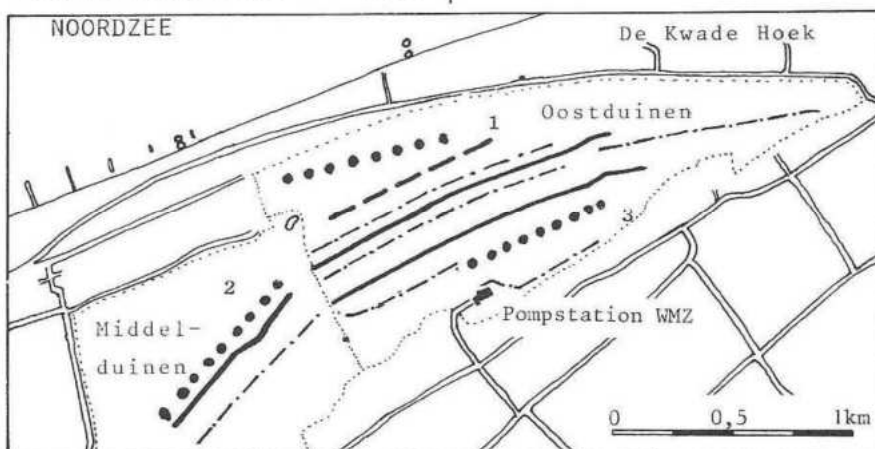

Fig. 1. Bestaande en geplande waterwinwerken op Goeree

- infiltratiekanaal
- gepland infiltratiekanaal
- puttenreeks (drain)
- geplande drain

den van diepinfiltratie en aanvoer van drinkwater van elders. Eind 1984 zal dit onderzoek worden afgerond.

TIJDSDRUK

Gezien de nijpende situatie eiste de WMZ echter voor 1 april 1984 een uitspraak over de vergunningaanvraag om voor de zomerpiek nog de nodige voorzieningen te kunnen treffen. Op een dergelijk korte termijn komen de oplossingen als diepinfiltratie en aanvoer van elders echter niet in aanmerking. Het leek de provincie echter ook niet wenselijk om alleen voor de oplossing van de korte-termijnproblematiek zeer moeilijk te herstellen natuurschade aan te richten, ook al omdat de cijfers van de WMZ de nodige vraagtekens oproepen.

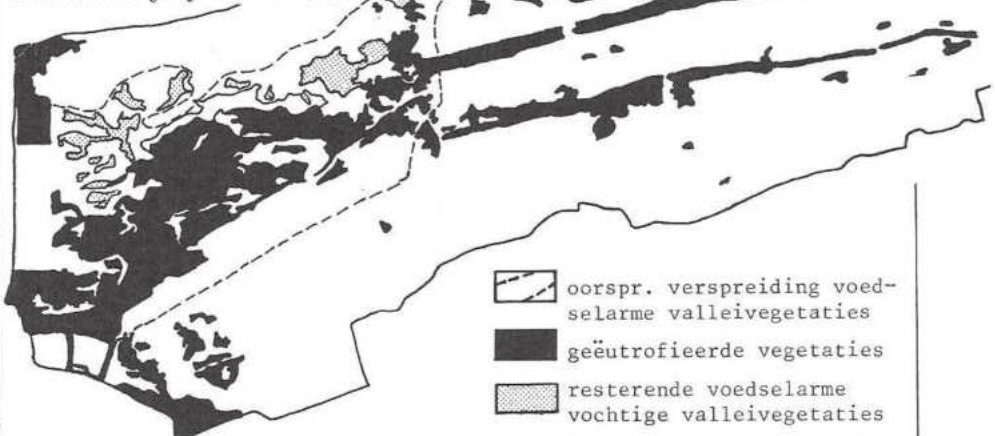
De enorme stijging in het gebruik wekte nogal bevreemding, temeer omdat op het vergelijkbare Schouwen de vraag duidelijk stabiliseert. Toen men verder zocht naar de oorzaak van de enorme stijgingen, bleek dat in alle categorieën het verbruik was gestabiliseerd, en dat de toename geheel en al veroorzaakt werd door het zogenaamd "onverklaard verbruik". Dit is het verschil tussen hetgeen het bedrijf in de leidingen pompt en dat wat via de meters van de afnemers wordt afgerekend, dus lekverliezen, illegale afname, meetfouten e.d.

De provincie is naarstig op zoek gegaan naar alternatieven die een minder ernstige aanslag op de natuur zouden betekenen. Daartoe is onder andere een vegetatiekaart van het gebied gemaakt. Ondanks het voor het doen van vegetatie-onderzoek bijzonder ongunstige seizoen (winter), is toch een zeer bruikbare kaart ontstaan waaruit een zeer duidelijk beeld van de toestand van het terrein kan worden gevormd.

OOK ZONDER UITBREIDING ERNSTIGE BEDREIGINGEN

Van de ecologische vegetatiekaart kan men allerlei milieufactoren die op de plantegroei van invloed zijn aflezen. Zo zijn in fig. 2 alle geëutrofieerde vegetaties aangegeven. De invloed vanuit de infiltratiekanalen is heel duidelijk, vooral in de Middelduinen. De invloed is daar zo groot omdat veel vegetaties er onder invloed van het grondwater staan, bovendien stroomt het kanaal regelmatig over. De belang-

Fig. 2. Gevolgen van de waterwinning op Goeree

rijke vochtige duinvegetaties die oorspronkelijk alle lage delen in de Middelduinen bedekten zijn nu teruggedrongen tot een smalle zone in het noorden (fig. 3). En ook deze zone is niet veilig, want de praktijk in andere duingebieden leert dat een dergelijke eutrofiëring steeds verder voortschrijdt. Het verhaal wordt nog triester als men zich realiseert dat dit ene kanaal, dat verantwoordelijk is voor het overgrote deel van de schade in dit duingebied, slechts 8% bijdraagt aan de totale oppervlakte-infiltratiecapaciteit.

Een tweede bedreiging wordt gevormd door de verruiging. Het gebied is sinds de middeleeuwen in beweiding geweest. In 1972 is men met deze beweiding in de Middelduinen gestopt. Sindsdien treedt massaal verruiging op. Het gras groeit hoog op, en er ontstaat een verstikkende laag van afgestorven grassen waartussen vrijwel geen andere plant meer kan groeien. Met de grootste moeite heeft men de allerbelangrijkste vegetaties voor verruiging kunnen behoeden door ze met de hand te maaien.

TOCH OPLOSSINGEN?

Het was de provincie er alles aan gelegen verdere aantasting van de duinen te voorkomen. Als alternatief werd uitbreiding van de reinwaterberging voorgesteld, zodat pieken beter kunnen worden gebufferd. In de ogen van de WMZ bood dit alternatief echter geen oplossing. En aangezien de provincie geen enkel machtsmiddel ter beschikking stond om deze oplossing aan de WMZ op te dringen, zag het er naar uit dat het enige wat ze kon doen was uit twee kwaden de minst kwade te

kiezen.

Op het allerlaatste moment wist de provincie nog een derde alternatief voor uitbreiding van de capaciteit aan te dragen, dat duidelijk minder schadelijk voor de natuur was. Het betreft een drain waardoor geen vochtige vegetaties beïnvloed worden. Stellen we de natuurschade van dit laatste alternatief op 100, dan veroorzaakt het kanaal van alternatief 1 een schade van 1000 en een drain in de Middelduinen een schade van 3300 volgens de gehanteerde waarderingsmaat. Dit laatste alternatief leverde voor het bedrijf geen onoverkomelijke bezwaren op, en is inmiddels in uitvoering.

Ondanks het feit dat de natuur hier toch weer heeft moeten inleveren, is er nog hoop voor de toekomst. De WMZ heeft namelijk laten weten dat de regeneratie van de Middelduinen bespreekbaar is, als daar maar tegenover wordt gesteld dat het bedrijf de garantie krijgt dat het op een normale manier aan haar leveringsverplichtingen kan blijven voldoen. Voor de afloop van deze zaak zal op zijn minst de afloop van het onderzoek moeten worden afgewacht. Regeneratie van de Middelduinen moet echter als een zeer belangrijke mogelijkheid om de natuur ook eens ergens vooruit te laten gaan worden aangemerkt, en deze optie verdient dan ook uitgebreide aandacht.

LITERATUUR

1. WESTINGA & VAN WIJNGAARDEN, 1984. De vegetatie van de Oost- en Middelduinen op Goeree en de effecten van alternatieven voor uitbreiding van de waterwinning. Rapport P.P.D. Zuid-Holland, 1984.